

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני כ"ד חשוון תשע"ח | דף היומי בבלי: מכות ה. | לוח יומי מקוצר: עמוד 92 סימן רע"א.
מוסר: חומת הדת תחילת מאמרי חיזוק הדת עד מאמר ראשון ואני ידעתי.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק א משנה א' והעמידו תלמידים הרבה' עד משנה ה'.

הדף היומי בהלכה

האם מותר ליטול תרופה עם מעט מים לפני קידוש?

פיו במים, כיון שאינו מכוון להנאת הטעימה של המים; ומשום כך מותר גם ליטול תרופה עם מעט מים בכדי לסייע בבליעתה. [שו"ע רע"א, ד, ומשנ"ב יא ר"ג; ביאורים ומוספים דרשו, 25]

החל מכניסת השבת, או מזמן שקיבל על עצמו אדם קדושת שבת מבעוד יום – אסור לאכול ולשתות עד לקידוש. ואם רוצה לקדש תחילה ולאכול, ולהתפלל ערבית לאחר הסעודה – רשאי, ובלבד שלא יתחיל את סעודתו בתוך מחצית השעה שלפני צאת הכוכבים, שהוא זמן קריאת שמע של ערבית. ומותר לרחוץ

הדף היומי בהלכה

מתי צריך לגלות את החלות לאחר קידוש?

מכן לגלותה; וזאת כדין כל קידוש, שמכסים את הפת, וגם משום שגילוי הפת לאחר הקידוש נחשב כעריכת השולחן לכבוד שבת או יום טוב. [שו"ע רע"א, ד, משנ"ב טו, ושעה"צ יט; ביאורים ומוספים דרשו, 26-27]

מי שהחל בסעודה בערב שבת או בערב יום טוב סמוך לשקיעת החמה, וכגון סעודה שלישית בשבת שחל בה ערב יום טוב – צריך להפסיק את אכילתו לפני תחילת 'בין השמשות', כיון שמשעה זו אינו רשאי לאכול ללא קידוש; ולאחר הקידוש ימשיך בסעודתו. וצריך לכסות את הפת עד לאחר הקידוש, ולאחר

הדף היומי בהלכה

כיצד יתכן שלא צריך לברך על הגפן בקידוש?

ולא בָּרַךְ כלל על היין; או ששמע קידוש מפי אחר, ולא שמע את ברכת הגפן; וכל שכן אם בָּרַךְ על היין, אלא שטעה וברך 'שהכל' במקום 'הגפן' – יצא ידי חובתו. [שו"ע רע"א, ד; ביאורים ומוספים דרשו, 28]

מי ששתה יין בערב שבת מבעוד יום, ובטרם בָּרַךְ ברכה אחרונה החליט לקבל על עצמו שבת ולקדש, או שטעה ושתה לאחר כניסת השבת, והבחין בטעותו ורוצה לקדש – אינו מברך בקידוש ברכת הגפן, אלא אומר 'על הכוס' את ברכת הקידוש – 'מקדש השבת' – בלבד. ובדומה לכך, מי שטעה בקידוש בליל שבת

מילות הסיום של ספר ארחות צדיקים

הגוף, ואצבעות וקשריהן וצפרניהן... ויבין איך כל אחד משונה מחבירו... כל אלה יחשוב ויאמר בלבו: מי פתח פיך עיניך ואזניך, ומי עשה לך כל תיקוני גופך, מי השחיר שערוטיך בימי בחרותיך, ואפילו תרחץ אותם בכל נתר שבעולם, לא היה מועיל ללבך, ובימי זקנותיך הוא מתלבן מאליו. כאלה וכאלה תחשוב ותהיה עניו ושפל רוח וירא שמים. סוף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים? כִּי וְאֵת מִצְוֹתָיו שְׁמֹר כִּי זֶה כָּל הָאֱדָם."

[ארחות צדיקים, שער יראת שמים]

במילים דלהלן, חותם הארחות צדיקים את שער יראת שמים, ואת ספרו בכלל: "הנפש יושבת וחושבת מי בראה, ואז היא לובשת עננה ויראת השי"ת. לכן צריך האדם לראות את עצמו להבין ענינו, מאין שרשו וגזעו, ואיך נוצר... חתיכת בשר, ונופח בו רוח עליונים, ומרוקם בעצמות וגידים, דם ומוח, ולבוש עור ובשר. ונוצרו קלסתר פנים, וקימת אפים.

ואיך נקובים נחיריו לפנים ולגרונן - לנשום ולהריח, ואזניו - לשמוע, וחורי עיניו - לראות, ובתוך העין יש בו כמה צבעים, וריסי עיניו, ופה, וגרון, וחיך, ולשון, ושפתים - לפתוח ולסגור, ומלתעות הלחיים. ואצילי ידים ורגלים, וחלל

"אם אתה מסכים לקחת אותי לשותף בחנותך בחלק של חמישה עשר אחוזים ממנה, בלי שאשקיע בה סכום כלשהו, אני מבטיח לך שתהיה לך פרנסה". הסכים האיש ברצון להצעת הרבי, ומיד ישבו שניהם וכתבו שטר שותפות כדין.

ברצון להצעת הרבי, ומיד ישבו שניהם וכתבו שטר שותפות כדין. לאחר מכן אמר הרבי: "כיון שעתה שביעית מן העסק היא שלי, הרי אני בוחר לעצמי את יום השבת. הרווח של יום זה יהיה שייך לי, ושל ששת ימי החול יהיה שלך. מכיון שכך, אני מצוה עליך שתסגור את החנות ביום השבת, שהוא שלי". עתה ירד האיש לסוף דעתו של הרבי, ומאז סגר את חנותו ביום השבת, ואכן שרתה הברכה במעשי ידיו והוא הצליח במסחרו.

(סיפורי צדיקים)

האדמו"ר השני מאלכסנדר, בעל ה"ישמח ישראל", היה מקבל קהל במשך שעות רבות. המונים נהרו אליו מכל רחבי המדינה והוא היה מקשיב לבעיותיהם, משתתף בצערם ומברך אותם. בחכמתו הגדולה אף ידע להשיא עצה לכל דורש ולהנחותו בדרך בה ילך. איש אחד שהגיע אל הרבי, התלונן בפניו שיש לו חנות ואין לו פרנסה ממנה. הפדיון מועט ובקושי הוא מספיק לכסות את ההוצאות. הבין הרבי מתוך דבריו שהוא פותח את חנותו גם בשבת, ואמר לו: "אם אתה מסכים לקחת אותי לשותף בחנותך בחלק של חמישה עשר אחוזים ממנה, בלי שאשקיע בה סכום כלשהו, אני מבטיח לך שתהיה לך פרנסה". הסכים האיש

האם הדייר מהקומה האחרונה יכול להחליט לבדו איזה סוג איטום לבצע, או שגם בזה הוא מחויב להיוועץ בכל השכנים ולנהוג כפי החלטת הרוב?

ראיון מיוחד ומעשי עם הגאון ר' נחמן קניג, דיין בבית המדרש להוראה דחסידי ברסלב בשכונת סנהדריה שבירושלים. (חלק ב')

יעקב א. לוסטיגמן

עולה העבודה הפשוטה שבה הם כן היו מעוניינים, ובמידה ושמנו יריעות זפת שמחזיקות מעמד 15 שנה בערך, לעומת הזפת הפשוטה שמחזיקה מעמד רק ארבע או חמש שנים, הם יצטרכו לשלם את עלות הזפת הרגילה בפעם הראשונה, ואחר ארבע או חמש שנים יצטרכו לשלם לו שוב, וכן הלאה עד שיכסו את עלות יריעות הזפת, ולאחר מכן לא יצטרכו לשלם שוב כי בדין יורד משלמים את הזול מבין השניים – או את מחיר ההשקעה או את הרווח שהרוויחו השכנים בפועל מכך.

”כמובן שהדינים הללו מסועפים מאוד, וצריך לשאול רב כי יש כאן גם הרבה חלקים שתלויים באומדן ואי אפשר לקבוע בצורה ברורה כמה הרווח מהם ופעם בכמה שנים צריך לעשות את הזפת הפשוטה יותר”.

• אחד השכנים גרם לנזק בגג, כשבנה עליו סוכה או כשהחליף דוד שמש למשל, וגרם לכך שהאיטום יתקלקל. האם הוא צריך לשלם לבדו את הנזק או שגם כאן מדובר בעניין שהאחריות היא על כך השכנים?

”פשוט שמי שמזיק או גם זה שצריך לשלם את התיקון. ואם הנזק גרם לכך שהדירה העליונה הופכת לבלתי ראויה למגורים, והדיירים צריכים לאצת לבית מלון למשך מספר ימים עד שייפסקו הגשמים וייתייב הגג כדי שיהיה אפשר לתקן את הנזק – מי שגרם לנזק יהיה צריך לשלם גם את עלויות השהייה בבית מלון וכדו”.

”לא זו בלבד, אלא שהוא יצטרך לשלם גם את הנזק שגרמו המים לטיח בתוך הדירה ולצבע שהתקלף בגלל דליפת המים פנימה.

”לעומת זאת, אם ניזוקו רהיטים כתוצאה מדליפת מי הגשמים, והתקלקל ארון הבגדים למשל, המזיק יהיה פטור מדיני אדם בתשלום הנזק של הארון, כי לגבי הארון יש כאן דין של גרמא. הנזק למבנה הוא נזק ישיר שנגרם על ידו, ואילו הנזק לרהיטים הוא כבר נזק משני כשהמזיק רק גרם לכך שהם יינזקו. כבזה מקרה אי אפשר לחייב אותו לשלם בבית דין, אבל מדיני שמים הוא כן יהיה חייב לשלם”.

בהמשך לראיון שעשינו ביום ראשון, אנו ממשיכים עם חלקו השני של השיחה עם הג"ר נחמן קניג, דיין בבית המדרש להוראה דחסידי ברסלב בשכונת סנהדריה שבירושלים, כשהצגנו בפניו מספר שאלות אקטואליות לקראת החורף.

החורף כבר כאן, והגשמים גם, וזה מעורר לא מעט שאלות הלכתיות הקשורות בנזקי הגשמים שנגרמים על ידי בני אדם.

• דוגמה של נזקי הגשמים היא מדליפת מי הגשמים אל תוך הבית. מה יהיה הדין במקרה שבו גג הבניין שייך לכל הדיירים, ויש צורך לאטום אותו באמצעות זפת וכדו', האם השכנים חייבים לשאת בעלויות?

גג משותף שהתקלקל וקיימת בעיית רטיבות של מי גשמים – חובת התיקון מוטלת על כל הדיירים כאחד. ואפילו אם השכנים נתנו לדייר מהקומה האחרונה רשות השתמשות בגג, עדיין הם מחויבים להשתתף יחד אתו בתיקון. זה לא הוציא אותם מהבעלות על הגג.

”לא זו אף זו, אפילו אם הם מכרו את הגג לבניה, או ויתרו ונתנו לו במתנה, או לכל צורך אחר, הם עדיין חייבים להשתתף בעלות הבניה, כי מה שהם מכרו לו זה רק את זכות הבניה בחלל הגג. אבל הגג עצמו עדיין שייך להם, ואחרי שהוא יבנה את הדירה על הגג, אז הגג של הדירה החדשה יהיה שייך שוב לכל הדיירים במקום הגג המקורי. השכנים זקוקים לגג כדי להניח עליו קולטים דודי שמש וכדו', ולכן חובת התיקון היא על כולם, אלא אם כן סוכם במפורש אחרת עם מי שרכש את הגג”.

• האם הדייר מהקומה האחרונה יכול להחליט לבדו איזה סוג איטום לבצע ואיזה קבלן ביצוע לקחת, או שגם בזה הוא מחויב להיוועץ בכל השכנים ולנהוג כפי החלטת הרוב?

”מאחר והגג שייך לכל השכנים, הוא אינו יכול להחליט כבעלים יחיד, גם אם הוא היחיד שניזוק מדליפת הגשמים לדירה. אם רוב הדיירים רוצים משהו אחר הולכים אחרי הרוב בעניין הזה. שכן שהחליט לבדו, עושה זאת על אחריותו והשכנים האחרים אינם חייבים למלא אחר כל בקשה שלו. עם זאת, בוודאי שיש לו דין "יורד לשדה חברו", ולכן הם יצטרכו לשלם לפחות כמו שהיתה

פניני הפרשה

מדוע הלך רבי איסר זלמן לברך בחצר של השכנים

”בעבור תברך” (בראשית כ"ז ד)

בחצרו של מרן רבי איסר זלמן מלצר זיע"א. היו גדלים שתי אילנות נושאי פרי. מדי שנה בפרוס חודש ניסן, היו באים רבנים לברך שם את ברכת האילנות, משום שיש הגורסים כי ברכה על שני אילנות מהודרת יותר מאשר על אילן אחד. בעודם באים לברך ליד חצרו, הבחינו רבי איסר זלמן עצמו, החומק מביתו ולא מברך יחד עם כולם.

הביטו אחרי, וראהו מהלך עד לאילן בודד העומד בחצר ביתה של אישה

אחת, ורק שם הוא בירך את ברכת האילנות.

כשחזר שאלוהו: "רבינו, מה הסיבה שאתה עצמך אינך מברך כאן? הרי זו ברכה מהודרת יותר!"

נענה ואמר: "אישה זו אמרה לי פעם, שהיא מטפחת את האילן שבחצרה במשך כל ימות השנה, למען אבוא ואברך עליו בחודש ניסן. ואיך אוכל שלא להתחשב בזה ולברך במקום זאת בביתי שלי?"

(הרבנית בת שבע קניבסקי מתוך שלישי באשמורת)

לא עבר זמן רב, והראשון מת משהמת הכבד, מהלת השיכורים. כעבור כמה ימים התגלה לחבריו, ופניו שהורים כשולי הקדרה, מפויחים מאש הגיהנום. "מה קרה???" נבעתו. "חבר'ה, הודיעים, "הכל בסדר, תמשיכו לבלות ולשתות. רק ויסקי אל תשתו!"

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על האדם שלא חי לעולם, והמעטים שהגיעו לגיל מאתיים...

ענית: "ודאי, יין! מכל סוג - אדום, לבן, מתוק, יבש, אח - יין!"
"ומה עוד?" שאלו.

ענית: "ליקר, עראק, ויסקי!"

תהו: "מילא היין, טעים. הליקר, מתוק. גם העראק, טעים. אבל הויסקי - פוי, מריר הוא, איך יכולת לשתות?!"

הצחיקו אותו, מה הם מבינים בוויסקי... אמרת: "נכון, בהתחלה מר הוא, אבל אחר כך - הא, אחר כך נעשה חם בכל הגוף, הנפש מתרוננת, והתחושה נפלאה!" אזי נתנו עלי בקולם: "אם כך, חשבת על העתיד! מוכן היית לשתות ויסקי מריר בשביל הרגשה שאחר כך, אז מדוע לא הקצבת שעת לימוד בשביל העולם שאחר כך?!" וקבעו את דיני לגיהנום...

לכן, אני אומר לכם: חברה, תמשיכו לשתות, רק לא ויסקי!"

לקחו של שיכור! ומי אינו כמוהו?!

כתוב במדרש (דברים רבה ה', ב'): "לך אל נמלה עצל, ראה דרכיה וחכם" (משלי ו', ו'). הנמלה אינה חיה אלא ששה חודשים, ומאכלה כל חייה חיטה ומחצה. והיא הולכת ואוגרת כל מה שמוצאת. מעשה היה ומצאו בבור שלה שלוש מאות כור. ולמה היא עושה כן, שאמרה: שמה יגזור עלי הקדוש ברוך הוא חיים ויהיה לי מוכן לאכול!

כבר ראיתי כלב מנמנם, חתול רובץ, ציפור נחה, זבוב עומד. מישוהו ראה מימינו נמלה נחה?! היא ישנה בכלל? כל העת בתזוזה, חופזת ורצה! מדוע? לאתר, ולסחוב, ולגרור, ולאגור-

טיפשה שכמותך! הלא כל חיך - ששה חודשים, תהני מהחיים הקצרים! כל מאכלך חיטה ומחצה, וכבר אגרת כהנה וכהנה - אכן, אבל שמה יגזור ה' חיים... ואז מה? "מאן דיהיב חיי, יהיב מזוני" (יעוין תענית ח ע"ב)! וכי יעשה נס לחינם?! אבל לך תשכנע נמלה כפייתית...

וכמה אגרה? מעשה ומצאו בבור שלה שלוש מאות כורין. כמה זה? בואו חשבון: הסאה היא מידת זריעה של חמישים אמה על חמישים אמה. כשש מאות וחמישים מטרים רבועים. כמה "חיטה ומחצה" יש במטר מרובע? וכמה בשש מאות וחמישים מטרים רבועים? ובכן, הכור הוא שלושים סאין. כעשרים אלף מטרים רבועים. כמה "חיטה ומחצה" אפשר לזרוע בשטח זה? אבל היא בשלה: אולי ייעשה לה נס...

אדם לא חי לעולם, מעטים הגיעו לגיל מאתיים. אבל אולי ייעשה לנו נס. נו, אז כמה, פי כמה? שלוש חטים, לשנה. שלוש מאות, לשלוש מאות שנה. שלושת אלפים, לאלף שנה. בעשרה מטרים, במאה מטרים רבועים, גדלים שלושת אלפים שיבולים? כמה בעשרים אלף מטרים רבועים, לכמה רבבות שנות חיים? אז לא כדאי היה לאגור קצת פחות, וללכת לשיעור תורה?!

לדאוג קצת פחות לגשמיות, ויותר לרוחניות?!

(והגדת - אלול וראש השנה)

"ויאכל וישת ויגם וילך" (בראשית כ"ה, ל"ד)

יודעים אתם, בחצרי מסתובבים חתולים. אני מוריד להם לפרקים צלוחיות חלב. באיזו להיטות הם מלקקים את החלב עד תום. אני מתכופף ומייעץ: "לאט לכם, תשתו מעט מעט, ותשאירו לעוד שעה". הם מסתכלים עלי במבט אטום, כאילו לא הבינו. אין אצלם כזה מושג. אבל בני אדם - מכיר אני יהודים שאינם משופעים בממון. ברוך ה', מתפרנסים בכבוד, אבל תמיד הם מצטמצמים, חוסכים. בעוד עשרים שנה, תהיה להם קרן פנסיה. להם, או לילדים. מי יודע מה יהיה בעוד עשרים שנה?! אז לזיקנה אתה דואג, וליום שלאחריה אינך דואג? והרי זה ממש כדברי רבנו יונה ב"שערי תשובה" (שער א' אות י'): "ויאמר בלבבו מה עשיתי, איך לא היה פחד אלוקים לנגד עיני ולא יגורתי מתוכחות על עוון ומן השפטים הרעים, כי רבים מכאובים לרשע - איך לא חמלתי על גופי ולא חסה עיני עליו משחתו מפני הנאת רגע אחד, ונמשלתי לאיש שיגזול ויחמוס ויאכל וישבע, ויודע כי אחרי אוכלו ושתה יגרוס השופט בחצץ שיניו, כעניין שנאמר: ערב לאיש לחם שקר, ואחר ימלא פיהו חצץ!" (משלי כ, יז). אלו שלומדים "שערי תשובה" חושבים על כך, אבל אלו שלא, אכן מקיימים פסוק ככתבו: "ערב לאיש לחם שקר" גם בידועו כי "אחר כך, ימלא פיהו חצץ!" בנובהרדוק, היו מספרים על כך סיפור: מעשה בחברת מבלי עולם, ריקים ופוחזים, שהיו שותים ומשתכרים בחבורה ומבלים ימיהם בליצנות ובטלה. יום אחד תהו ואמרו: "מה יהיה, הלא פעם נצטרך למסור דין וחשבון על מעשינו. מה נצטדק ומה נאמר?!" נבוכו, והסכימו בתקיעת כף, שהראשון מבני החבורה שיעלה למרום יתגלה לחבריו ויספר להם מה נעשה בדינו. כך יוכלו להתכונן לקראת הבאות. לא עבר זמן רב, והראשון מת משהמת הכבד, מהלת השיכורים. כעבור כמה ימים התגלה לחבריו, ופניו שהורים כשולי הקדרה, מפויחים מאש הגיהנום.

"מה קרה???" נבעתו.

"חברה", הודיעם, "הכל בסדר, תמשיכו לבלות ולשתות. רק ויסקי אל תשתו!" "ויסקי, את, ויסקי! השיכר הסקוטי המר והחרף, לשמו ולזכרו תאות נפש! הכל נשתה חוץ ממנו? מדוע???"

"אומר לכם", הסביר בעגמומיות - "עליתי למרום, והתייצבתי לפני בית דין של מעלה. השאלה הראשונה הייתה: "עסקת בתורה? הקדשת לה עיתים?!" ענית: "לא, וכי מדוע היה עלי לעסוק בתורה, לקבוע עיתים ללימודה?" תמהו לתמיהתי: "מה פרוש? הלא חייב היית לחשוב על עתידך בעולם הנצח!" אמרת: "עזבו, אותי עניין רק הרגע, לא חשבת על העתיד, כל מעיני היו בהנאות ההווה!"

השתאו. שאלו בעניין: "כגון מה?"

ענית: "ביליתי בחבורה, שוחחנו על דא והא, שתינו להנאתנו..."

חקרו: "מה שתינתם, יין?"